

บทความวิจัย

RENEWAL: MORALS, BELIEFS, THAT INFLUENCE ON
THE LANNA SOCIETY IN CHIANG RAI PROVINCE

ประเพณีสิบชะตา: คติธรรมความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อสังคมล้านนาในจังหวัดเชียงราย

PHRA KUSOL DANTACITTO (JUNTRA) (พระกุศล ทนฺตจิตฺโต (จันทร))^{*}
KIJCHAI WONGRACH (กิจชัย วงศ์ราช)^{**}

วันที่รับบทความ 15 เมษายน 2568
วันที่แก้ไขบทความ 17 พฤศจิกายน 2568
วันที่ตอบรับบทความ 9 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

วิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีสิบชะตาที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของประเพณีสิบชะตาที่มีต่อสังคมล้านนาในจังหวัดเชียงราย 3) วิเคราะห์คติธรรม ความเชื่อ และอิทธิพลของพิธีสิบชะตาที่มีต่อสังคมล้านนาในจังหวัดเชียงราย เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก มีผลการศึกษา คือ ความเป็นมาของประเพณีสิบชะตามาจากฐานความเชื่อ 3 ประการ คือ 1) ตำนานในคัมภีร์สิบชะตา 2) เรื่องที่ฆราวาส และ 3) เรื่องอายุวัฒนมุขมามีอิทธิพลต่อการคิดเชิงบวก (สัมมาทิฐิ) มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตทุกยุคทุกสมัย โดยพิธีสิบชะตาได้แทรกซึมเข้าไปในระบบความเชื่อและวิถีชีวิตมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน ในคราวชีวิตมีความสุขและความทุกข์ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดมีความเชื่อในพุทธทศานุภาพ อัมมานุภาพ สังฆานุภาพ ปรีตที่รจนาขึ้นโดยพระสงฆ์เถระชาวล้านนา และพิธีสิบชะตาเชื่อว่าเป็นพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์ มีผลต่อชีวิตคือการมีอายุยืนยาว มีความโชคดี ความเจริญรุ่งเรือง โดยมีคติธรรมสอนใจเรื่องกรรม บุญกิริยาวัตถุ 3 และพรหมวิหาร 4 เป็นต้น

คำสำคัญ: สิบชะตา / คติธรรม / ความเชื่อ

^{*} นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย, E-mail: kusol57210@gmail.com

Student, Master of Arts (Buddhist Studies), Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Rai, Monastic College

^{**} อาจารย์ประจำหลักสูตรพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย, Email: kijandnok@gmail.com

Lecturer, Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Rai Monastic College

Abstract

This research has the following objectives: 1) to study the history of the tradition of renewal in Buddhism script; 2) to study the influence of traditions on Lanna society in Chiang Rai province. and 3) to analyze morals, beliefs, ceremonies, and an influence on Lanna in Chiang Rai Province, is qualitative research together with in-depth interviews.

The research findings are as follows:

1) The history of the renewal tradition that has evidence appears on three beliefs, namely: 1. from the legend of the scriptures Suep sha-ta (Renewal) of Lanna; 2. the story of Dikhayu Kuman and 3. the story of longevity ("yuvaddhanakumara).

2) To influence positive thinking in life (Sammaditthi) influencing life in every era by the ceremonies of renewal infiltrating in the belief system and way of life from ancient times to the present while human was happy and suffered. And

3) all key informants have faith in the power of triple gems and all mantras (Paritta) derived from the Sutra or the Buddha's words, in addition, they believe the mantra that was composed by Mahathera monks of Lanna and the ceremony of renewal that it is a sacred ceremony that can affect one's life namely: Longevity; good luck and prosperity with moral principles, which is the principle of Kamma, three bases of meritorious action, and four holy abiding etc.,

Keywords: Renewal / Morals / Beliefs

บทนำ

การสืบทอดนี้แม้จะไม่ใช้แก่นแท้ในทางพระพุทธศาสนาก็ตาม แต่ทว่าสาระในพิธีกรรมของการสืบทอดแบบล้านนานั้นมีนัยความสำคัญทางพระพุทธศาสนาอยู่ไม่น้อย พิธีสืบทอดเป็นประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งของชาวล้านนา ซึ่งมีความเชื่อกันว่าเป็นการต่ออายุของคน ต่อชีวิตของบ้านเมืองให้ยืนยาว มีความสุขความเจริญ ตลอดจนจนเป็นการขจัดปัดเป่าการบาปอันตรรายต่าง ๆ ที่จะบังเกิดขึ้นให้หมดไป แคล้วคลาดปลอดภัย อาจกล่าวได้ว่า พิธีสืบทอดในล้านนามีการยึดถือ รับเอาความเชื่อ พิธีกรรม และปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน ก็ด้วยเหตุและผลดังกล่าว ความเชื่อเป็นด่านแรกแห่งคุณธรรม และแนวปฏิบัติทั้งหลาย เมื่อทุกคนเชื่อในสิ่งหนึ่งสิ่งใด เห็นเป็นของมีค่านำมาปฏิบัติโดยพร้อมเพรียงกัน สืบทอดไปจนถึงลูกหลานแล้ว สิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี อย่างความเชื่อในฤกษ์ยาม ความเชื่อในโชคชะตา ความเชื่อเรื่องผีน เมื่อเกิดความเชื่อแล้ว จะเป็นพลังใจก่อให้เกิดความศรัทธา นำมาประพฤติปฏิบัติจนเป็นแบบแผน (พระครูศาสนกิจโกศล, 2531: 87)

พิธีสืบทอดนับเป็นประเพณีที่สำคัญของล้านนาที่เก่าแก่อีกพิธีกรรมหนึ่งที่ยังมีแนวคิด คติความเชื่อ อิทธิพลต่อวิถีชีวิต พิธีกรรมนี้มีอิทธิพลต่อชาวล้านนาธรรมดามากไปจนถึงบุคคลชั้นสูง พระสงฆ์ พระราชา มหากษัตริย์ ก็ล้วนแต่เคยผ่านพิธีกรรมสืบทอดมาแล้วทั้งสิ้น นอกจากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นแล้วยังมีนัยแฝงอีก กล่าวคือพิธีกรรมยังเป็นสัญลักษณ์ของการสร้างขวัญกำลังใจ ให้กำลังใจต่อกันและกัน เป็นการแสดงออกถึงความรัก ความกตัญญูต่อบุพการีของลูกหลานที่พึงกระทำแก่บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยายของตนเอง ความผูกพันลูกศิษย์พึงกระทำให้แก่ครูบาอาจารย์ ความผูกพันกันในหมู่ญาติที่จะพึงทำให้แก่กันและกัน รวมถึงเป็นการสร้างความสามัคคีแก่ชุมชน เพราะได้ร่วมกันประกอบพิธีกรรมที่สำคัญ (ชัยปฐมพร ธนพัฒน์ปวงวัน, 2561: 4)

ประเพณีสืบทอดมีความเชื่อในเรื่องคติธรรม อิทธิพลต่อสังคมล้านนาจังหวัดเชียงรายนั้น อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นพิธีกรรมที่มีความเชื่อผสมผสานมาจากหลายสายทั้งทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นสายหลัก มีเรื่องไสยศาสตร์ เรื่องโหราศาสตร์ผสมอยู่ทั้งรูปแบบ ขั้นตอน องค์ประกอบของพิธีกรรม จนกลายเป็นพิธีกรรม เป็นเอกลักษณ์ของภาคเหนือตอนบนหรือล้านนาได้อย่างสมบูรณ์ ปฏิบัติเชื่อกันมานานจนกลายเป็นแบบอย่างความคิดหรือการกระทำที่ได้สืบทอดกันมาและยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบัน เพราะเมื่อมีสิ่งใหม่เข้ามาช่วยเสริมสร้างสิ่งเก่าอยู่เสมอ ยังกลมกลืนเข้ากันได้ดี จนทำให้ประเพณีดั้งเดิมยังคงอยู่ต่อไปได้ ที่สำคัญยังทำหน้าที่ (function) ตอบสนองความต้องการทางสังคมได้ดีถึงปัจจุบัน (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2564: 857) กล่าวได้ว่า การสืบทอด คือ การต่ออายุหรือสืบทอดต่อกันให้ยืนยาวออกไป หมายถึงต้องการให้เป็นมงคลชีวิตอยู่อย่างสบาย ปราศจากโรคภัยทั้งหลาย ทำให้มีความสุขเจริญรุ่งเรืองสืบทอดไป การสืบทอดแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ 1) การสืบทอดคน 2) การสืบทอดบ้าน 3) การสืบทอดเมือง (พระครูศาสนกิจโกศล, 2531: 88) แต่ทว่าปัจจุบันยังนำเรื่องสืบทอดไปรับใช้ในงานอื่น ๆ ของสังคม เพื่อเป็นกลวิธีกุศโลบายให้เกิดนัยของความมีอายุยืนยาวยั่งยืน สามัคคี ในหมู่คณะสังคม ชุมชน เช่น การสืบทอดป่า สืบทอดขุนน้ำ แม่น้ำ เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีสืบทอดที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของประเพณีสืบทอดที่มีต่อสังคมล้านนาในจังหวัดเชียงราย
3. เพื่อวิเคราะห์คติธรรมความเชื่อของพิธีสืบทอดที่มีอิทธิพลต่อสังคมล้านนาในจังหวัดเชียงราย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีเนื้อหาจากการวิเคราะห์สังเคราะห์จากเอกสารคือแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยคือการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key informant) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหางานวิจัยเรื่องนี้โดยตรง อยู่ในขอบเขตในพื้นที่ของงานวิจัย มีความสำคัญที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกแก่งานวิจัยได้ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้งหมดผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการยึดตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยหรือลักษณะของการวิจัยเป็นหลัก ดังนั้นจึงได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเพื่องานวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 รูป/คน แยกออกเป็น 2 กลุ่มคือ 1) กลุ่มพระสงฆ์จำนวน 10 รูป 2) กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่นและผู้นำชุมชนชาวบ้านที่ร่วมทำพิธีสืบชะตา จำนวน 20 คน

ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ สำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มที่เป็นพระสงฆ์ ประกอบไปด้วย เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย เจ้าคณะอำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย รองเจ้าคณะอำเภอเมืองจังหวัดเชียงรายและพระสังฆาธิการ เป็นเจ้าอาวาสมีบทบาทที่สำคัญในการให้ข้อมูลสำหรับวิจัย กลุ่มปราชญ์ท้องถิ่นเนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องการทำพิธีสืบชะตา ผู้นำชุมชนและชาวบ้านที่ร่วมทำพิธีสืบชะตาจะเป็นผู้มีประสบการณ์ตรงจากพิธีกรรมดังกล่าว

ผลการศึกษา

จากการเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ในวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญทั้งหมดจำนวน 30 รูป/คน แยกข้อมูลได้ว่าเกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย (20 คน/รูป) ทั้งหมดอายุเกิน 60 ปี (20 คน) ส่วนหนึ่งเป็นพระมหาเถระ ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส มีวุฒิการศึกษานักธรรมชั้นเอก และอีกส่วนหนึ่งเป็นปราชญ์ท้องถิ่น เป็นผู้นำชุมชนและชาวบ้าน เป็นผู้เคยมีประสบการณ์เข้าร่วมทำพิธีสืบชะตาตามลำดับ

1. ความเป็นมาของประเพณีสืบชะตา

ความเป็นมาของประเพณีสืบที่ปรากฏในพระพุทธศาสนานั้น สามารถแยกออกมาเป็น 3 ประการ ดังนี้ **ประการที่ 1** ประเพณีการสืบชะตาในพระพุทธศาสนาของล้านนานั้นพบว่า มีเนื้อหาปรากฏในอรรถกถาธรรมบท เล่มที่ 4 สหัสสวรรค ลำดับเรื่องที่ 8 คือเรื่องอายุวัฒนกุมาร **ประการที่ 2** ประเพณีการสืบชะตาในพระพุทธศาสนาปรากฏอยู่ในคัมภีร์ไบลาน ครั้นเมื่อสมัยพุทธกาลมีสามเณรรูปหนึ่งชื่อว่า ดิสสะ มีอายุ 7 ปี ซึ่งเป็นสัทธวิหริกบรรพชาอยู่ในสำนักของพระสารีบุตร **ประการที่ 3** ประเพณีการสืบชะตาในพระพุทธศาสนาของล้านนานั้น ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกลุ่มหนึ่งมีความเห็นว่าประเพณีสืบชะตาแบบล้านนานั้นมีที่มาจากเอกสารตำราล้านนาจารีกบัณฑิตกโราณล้านนา (ป๋ปส) อาจจะมีเรื่องเกี่ยวกับอายุวัฒนกุมารและที่ชาวกุมารก็เป็นได้

บทสวดหรือพระปริตรหรือพระสูตร จากการศึกษาวเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปริตรบทต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบในพิธีสืบชะตาเล็กและชะตาหลวงนั้น พระสงฆ์ล้านนานั้นมีหลักการ ความเชื่อต่อบทปริตรต่าง ๆ ที่ใช้ในพิธีสืบชะตาในวาระที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามอาจกล่าวโดยรวมของการใช้บทปริตรหรือบทสวดมีบทสวดที่เป็น 7 ตำนาน 12 ตำนาน และบทสวดพิเศษของล้านนาเสริมแล้วแต่วัตถุประสงค์ของการสืบชะตาแต่ละครั้ง

2. อิทธิพลของประเพณีสิบชะตาที่มีต่อสังคมล้านนาในจังหวัดเชียงราย

อิทธิพล คือ กำลังความสำเร็จ หรือกำลังความเจริญรุ่งเรืองของงานที่จะทำอะไรได้อย่างสำเร็จ อาจกล่าวได้ว่า คือ กำลังความสำเร็จ ความรุ่งเรืองของงานของชีวิตบุคคลที่ได้ผ่านในพิธีสิบชะตาแบบล้านนามาแล้ว บางคนอาจมีความสำเร็จในชีวิตหน้าที่การงาน บางคนอาจรอดตายราวปาฏิหาริย์เฉกเช่นอายุวัฒนมุขก็เป็นได้ บางคนอาจตายไปด้วยดวงจิตมีสติสัมปชัญญะ เมื่อจบพิธีสิบชะตาไปแล้วได้ฟังธรรมที่ใช้ประกอบในพิธีสิบชะตา จิตมีความเอิบอิ่มในบุญกุศลเมื่อจะจากก็จากด้วยจิตสงบสุข มีพุทธดำรัสว่า “เมื่อจิตไม่เศร้าหมอง สุกตีย่อมเป็นที่หวังได้” พระพุทธศาสนามีอิทธิพลมีบทบาทต่อชีวิตของพุทธบริษัทตั้งแต่เกิดจนถึงเวลาตาย ชีวิตในทัศนะของพระพุทธศาสนาได้ฝังรากลึกในจิตใจ เป็นข้อวัตรปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวันที่เราเรียกว่า เป็นพุทธวิถี

อิทธิพลประเพณีสิบชะตาแบบล้านนาก็เฉกเช่นกันคนล้านนานั้น และพุทธบริษัทในจังหวัดเชียงรายนั้นมีความเชื่อในรูปแบบ วิธีการ หลักการของการสิบชะตาที่มาจากแต่พุทธกาล จะเห็นว่าการสิบชะตาแบบบุคคลก็ดี แบบหมู่ก็ดี และแบบสิบชะตาหลวงที่วัดจัดขึ้นตามเทศกาลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเทศกาลสงกรานต์ล้านนา (ปาเวณีปีใหม่เมืองวันพญาวัน วันที่ 15 เมษายนของทุกปี) ซึ่งจะจัดปีละครั้งเท่านั้น หรือจัดขึ้นในวันอายุวัฒนมงคล (วันเกิด) ของพระเถระผู้ใหญ่ก็มักจะมีการสิบชะตาขึ้น พุทธบริษัทที่รู้ข่าวสารงานบุญนั้นก็มักจะมาร่วมในพิธีสิบชะตานั้นด้วย

ชีวิตของคนเรานั้นเมื่อเกิดก็มีกรรมดีกรรมชั่วตามติดมาด้วย คนมีกรรมชั่วมัก ชีวิตก็มีปัญหาอุปสรรคมาก จะทำการสิ่งใดก็มักจะมีปัญหาอุปสรรคไปหมด ชีวิตก็มีโรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้นบ่อยครั้ง บางทีก็มีเคราะห์จับ ทำให้ชีวิตไม่ราบรื่น หากเมื่อนำได้เข้าร่วมพิธีสิบชะตา มีความเชื่อศรัทธาว่าชีวิตจะดีขึ้น หากบางทีไม่ได้เข้าร่วมด้วยก็มักจะนำเสื้อผ้าชุดที่สวมใส่เข้าร่วมพิธีด้วย ฝากญาติพี่น้องไป บางทีก็จุดเทียนเพื่อลดเคราะห์ รับโชค พลิกชะตาได้

การรักษาโรคทางใจ พุทธองค์ทรงแสดงธรรมโอสธในการรักษา โดยพิจารณาเลือกธรรมโอสธที่ตรงตามภาวะของโรค เมื่อฟังพระสูตรหรือปริตรที่พระสงฆ์สวดสาธยายในพิธีสิบชะตาหากรู้เนื้อหาแล้วพิจารณาตาม ก็จะทำให้จิตใจสงบระงับผ่อนคลายเป็นสมาธิ ส่งผลไปถึงกายให้หายจากโรคทางกายและโรคทางใจได้ หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สำคัญต่อการเจริญอายุ ประกอบด้วย การเจริญอานาปานสติ 4 อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 ศีล 5 ธรรม 5 หรืออายุวัฒนมงคล 5 และโพชฌงค์ 7

หากบุคคลใดยึดถือการปฏิบัติตามหลักธรรมเหล่านี้สมควรแก่ธรรม ย่อมได้รับอานิสงส์คือการเจริญอายุทำให้จิตใจมีความสุข นำพาให้มีอายุที่ยืนยาว สังคมมีแต่ความสงบสุข ความเจริญเมื่อชีวิตมีความสุขทั้งกายทั้งใจ ก็ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ทั้งการงาน การเงิน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม ธรรมที่บุคคลประพฤติย่อมนำสุขมาให้และผู้มีปกติประพฤติธรรมย่อมไม่ไปสู่ทุกข์ อิทธิพลของประเพณีสิบชะตาที่มีต่อสังคมล้านนาในจังหวัดเชียงรายนั้น หากจะแบ่งแบบชนิดอิทธิพลของพิธีสิบชะตาก็สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน คือ

2.1 อิทธิพลที่มีผลต่อด้านชีวิตปัจเจกบุคคล

การกระทำใดเริ่มต้นด้วยศรัทธาคือความเชื่อ หากมีความเชื่อศรัทธาแล้ว สิ่งนั้นก็สำเร็จ หากใจยอมรับสิ่งใด ก็สำเร็จ สำคัญอยู่ที่ใจ พิธีกรรมการสิบชะตาที่มีอิทธิพลต่อชีวิตปัจเจกบุคคลนั้นนับได้ว่าความเชื่อส่วนบุคคล หรือสิทธิความเชื่อของบุคคลนั้นย่อมจะมีได้ หากจะกล่าวถึงการสิบชะตาที่มีอิทธิพลต่อชีวิตปัจเจกบุคคลก็ควรเริ่มแต่เรื่องของอายุวัฒนมุข เมื่อพระบรมศาสดาทรงตรัสถามถึงพิธีกรรมต่าง ๆ มีการทำมณฑปเป็นต้น ต่อพราหมณ์ผู้บิดาของเด็กน้อยในครั้งนั้น หากพราหมณ์

ผู้บิดาไม่เชื่อว่าพระพุทธเจ้าไม่สามารถช่วยชีวิตของลูกชายได้ พิธีกรรมนี้ก็คงไม่ได้บันทึกไว้ แต่ทว่าพราหมณ์เลือกที่จะเชื่อในพิธีกรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสบอกในครั้งนั้น จึงตัดสินใจทำด้วยความเชื่อ ความหวัง ทำให้ผู้วิจัยนึกถึงคำสอนในสรีรชาดกว่า “เกิดเป็นคนควรหวังอยู่รำไป บัณฑิตไม่พึงเพ้อหน่าย นรชนผู้มีปัญญา แมตถกอยู่ในกองทุกข์ ก็ไม่ควรตัดความหวังในอันจะมาสู่ความสุข เพราะว่าผัสสะอันไม่เกื้อกูลและเกื้อกูลมีมาก คนที่ไม่เฝฝันถึงเลยก็เข้าถึงความตาย”

ในด้านจิตวิทยานั้น พิธีสืบทอดทำให้เกิดความสบายใจ เกิดกำลังใจ มีความรู้สึกอบอุ่น และปลอดภัยจากความกลัวต่าง ๆ มีความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตต่อไปได้ ด้านสังคมวิทยาเป็นวิธีการเยียวยาให้คนในสังคม สามารถเผชิญกับปัญหาในการดำเนินชีวิต และแก้ปัญหาด้วยความสามัคคี กลมเกลียวของคนในสังคม ด้านมานุษยวิทยาคือการหล่อหลอมคติความเชื่อ ค่านิยม การแสดงออก จนกลายเป็นพลังของสังคม และด้านประเพณีพิธีกรรมเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในวิถีชีวิต เป็นการแสดงออกที่มีแบบแผนและเป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนา ปัจเจกบุคคลนั้นยังมีส่วนร่วมในการรักษา สืบต่อซึ่งพิธีการสืบทอดของชาวล้านนาและในวิถีชีวิตของพุทธบริษัท 4 ในจังหวัดเชียงราย

2.2. อิทธิพลด้านสังคม

การสืบทอดเป็น “สัญญาะ” หนึ่งในของการเคลื่อนไหวทางสังคม คนที่แสวงหาซึ่งความสุข ความสำเร็จ สังคมที่สมบูรณ์แบบจะขาดเสียมิได้ซึ่งความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรมอันเกิดจากศาสนา โดยเฉพาะสังคมล้านนาแล้วย่อมมีแทรกซึมอยู่ในทุกหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัดก็ว่าได้

พิธีการสืบทอดเป็นกระบวนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ ทางสังคมและจิตวิญญาณ ประเพณีสืบทอดที่มีต่อชุมชนพบว่า กระบวนการขั้นตอนของพิธีกรรมสืบทอดล้านนายังคงมีความสำคัญอยู่ที่รูปแบบ ขั้นตอนของพิธีกรรม บทสวดมนต์ และผู้ที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการสืบทอดนั้นยังคงปฏิบัติตามจารีตดั้งเดิมของชาวล้านนา องค์ประกอบสำคัญอยู่ที่การเตรียมเครื่องสืบทอดตามประเภทของการสืบทอดนั้น ๆ ซึ่งมีเครื่องประกอบหลายอย่าง แต่ละอย่างต้องมีการจัดเตรียมไว้จำนวนมาก การสืบทอดนั้นต้องใช้คนจำนวนมากช่วยกัน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้เฒ่าผู้แก่ในท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับพิธีสืบทอดเป็นอย่างดี การรวมตัวกันจึงเป็นบ่อเกิดของความสามัคคีในชุมชน จากประเด็นนี้ทำให้เราสามารถมองเห็นการเชื่อมโยงจารีตประเพณีกับความสัมพันธ์ของชุมชน โดยกลุ่มญาติพี่น้องก็มี กลุ่มคนวัยเดียวกันก็มี กลุ่มที่เคยอพยพมาจากถิ่นอื่นแล้วมาอยู่ด้วยกันก็มี

อิทธิพลต่อสังคม หากต้องการให้มีเพิ่มมากขึ้นควรที่จะ 1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นเป็นวิธีการเยียวยาให้คนในสังคมสามารถเผชิญกับปัญหาในการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาร่วมกันด้วยความสามัคคี 2) สร้างจิตสำนึกที่ดีแก่สังคมคือ ประเพณีสืบทอดส่งเสริมให้คนทำความดี ประเพณีการสืบทอดนั้นแฝงด้วยคติธรรมทางพระพุทธศาสนาอยู่อย่างเห็นได้ชัด ทำให้ผู้คนมีจิตเมตตา มีคุณธรรมและมีจิตสำนึกอันดีงาม ก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้านทั้งด้านศีลธรรม ด้านสุขภาพจิต ด้านสังคม ด้านการเมือง 3) รักษาวัฒนธรรมประเพณี พิธีสืบทอดนั้นเป็นพิธีมงคลคำว่า “สืบทอด” มีนัยคือ ต่อให้ยาวขึ้น “ชะตา” หรือ ซาตา คือ การเกิด ชีวิตของแต่ละคน ต่อวิถีชีวิตของสังคมทั้งดงามให้ ยืนยาวหรือให้เกิดใหม่ ดังนั้นพิธีนี้จึงเสมือนเป็นพิธีกรรมในการต่ออายุ ต่อสังคม ให้ยืนยาวขึ้นหรือที่เรียกเป็นภาษาภาคกลางว่า “วัฒนมงคล” (สิ่งดีงามเจริญขึ้น เกิดขึ้น หรือพัฒนาขึ้น)

3. อิทธิพลด้านเศรษฐกิจ

พิธีสืบทอดของล้านนา ในจังหวัดเชียงรายนั้น มีอิทธิพลหรือมีกำลังให้เกิดความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจ (Economy) พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ให้ความหมายเศรษฐกิจว่า “งานเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายแจกและการบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของชุมชน” ความเชื่อทางพุทธศาสนากับเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดระบบเศรษฐกิจอย่างไรกัน การประกอบพิธีกรรมสืบทอดครั้งหนึ่งต้องใช้สอยข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ มากมายในพิธีกรรม เรียกว่า “เครื่องสืบทอด” ล้วนแต่ต้องมีการใช้จ่าย จากวงแคบไปถึงวงกว้าง จึงมีการใช้ทรัพย์สินหรือเงินในการเตรียมงานมากบ้างน้อยบ้างตามขนาดของงาน แต่ละงานก็ไม่น้อยกว่าหลักหมื่นถึงหลักหลายแสน

เราปฏิเสธไม่ได้ว่า งานบุญในพุทธศาสนาส่วนใหญ่ โดยเฉพาะหากเน้นคำว่า ทาน อันมีพิธีกรรมที่จะต้องใช้เครื่องประกอบในพิธีต้องขับเคลื่อนด้วยทรัพย์สินหรือเงิน พิธีสืบทอดก็เป็นหนึ่งในพิธีบุญนั้น แต่เป็นการกระจายของระบบเศรษฐกิจไปให้กับคนหลากหลายกลุ่ม ระบบเศรษฐกิจที่เกิดจากอิทธิพลของพิธีสืบทอดคือผู้ประกอบการเกี่ยวกับอาหารการกิน ก็ได้รับผลหรืออานิสงส์จากพิธีสืบทอดไปด้วย ทางวัดมีพิธีสืบทอด หรือหน่วยงานราชการจัดขึ้นหรือส่วนบุคคลจัดขึ้น ก็ย่อมจะพึงพากลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหาร ไม่ว่าจะเป็นอาหารแบบบริการตนเอง (บุฟเฟต์) หรือแบบโต๊ะจีน หรือประเภทเหมาจ่ายก็แล้วแต่ ล้วนแต่สร้างรายได้แก่ผู้ประกอบการ

การสืบทอดมีอิทธิพลต่อวงกว้างขึ้นไปอีกคือระบบเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวธรรมะหรือวัด การท่องเที่ยวของผู้คนในแต่ละครั้งย่อมนำค่าใช้จ่ายมาด้วย ไม่ว่าจะเป็นค่าเหมาเช่ารถ ค่าโรงแรม ค่าอาหารโปรแกรมทัวร์ ลงท้ายด้วยการทำบุญและในการทำบุญที่จะสร้างความสุขใจ เกิดปิติยินดี มีความมั่นใจ หายจากโรคภัยไข้เจ็บ ก็ต้องผนวกพิธีกรรมการสืบทอดการสืบทอดแบบล้านนา ในจังหวัดเชียงรายนั้นไม่อาจปฏิเสธได้ว่าไม่มีผลต่อระบบเศรษฐกิจชุมชน

4. อิทธิพลด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรม (Culture) เป็นตัวชี้วัดความเจริญของสังคมนั้น ๆ วัฒนธรรม เป็นตัวบ่งบอกว่าคนนั้นเป็นคนประเทศอะไร วัฒนธรรม เป็นตัวชี้วัดได้ว่า สังคมนั้นมีความเชื่อมาจากฐานคิดใหญ่คืออะไร พิธีการสืบทอดในล้านนา จังหวัดเชียงราย สามารถบอกตัวชี้วัดเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี เมื่อเห็นพิธีกรรมสืบทอดก็สามารถบอกได้ว่า คนนั้นเป็นคนภาคเหนือ เป็นพระภาคเหนือ พิธีกรรมนี้เป็นวัฒนธรรมซึ่งมีฐานความคิดใหญ่มาจากพุทธศาสนาแน่ว วัฒนธรรมยังสามารถเป็นตัวชี้วัดความองกวม อารยธรรมของคนในประเทศนั้น ภาคนั้น จังหวัดนั้น ตามชื่อคือ “วัฒนธรรม”

ประเพณีและพิธีกรรมการสืบทอดในล้านนาคำเนินไปในภายใต้กรอบแห่งโลกทัศน์อันโดดเด่นของผู้คนในสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิม กล่าวคือ บนพื้นฐานหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญ แม้ว่าพิธีกรรมบางอย่างจะได้รับอิทธิพลมาจากสังคมวัฒนธรรมอื่น แต่ก็ได้ปรับตัวเข้ามาอยู่ในการรับรู้ของผู้ที่อยู่ในระบบความเชื่อ และพิธีกรรมนั้นยังได้ประสานกลมกลืนอย่างลงตัว คติธรรมคือสิ่งที่ทำให้อยู่เย็น คือการอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่และผู้มีพระคุณ นับเป็นวัฒนธรรม เป็นอัตลักษณ์ของล้านนาและจังหวัดเชียงราย

5. คติธรรมจากประเพณีสืบทอด

คติธรรม (Morale) คือหลักคิดสำหรับการเดินทางของชีวิตที่ถูกต้อง คติธรรมอันเกิดจากพิธีการสืบทอดนั้นที่เราจะสามารถนำไปอบรม ผูกพันจิตใจ กาย วาจา ให้อยู่ในคลองแห่งกุศลกรรมบถ 10

จากประเพณีสิบชะตาอาจแบ่งได้ คือ 1) คติธรรมมาจากต้นกำเนิดของพิธีสิบชะตา คือเรื่องอายุวัฒนมกุมาร มีคติธรรมทำให้ได้แง่คิดว่า ทำไมอายุวัฒนมกุมารถึงอายุสั้น แรกเกิดก็มีอุปสรรค มีปัญหาชีวิตเสียแล้ว ธรรมคือหลักกรรมที่สืบเนื่องมาจากอดีตชาติส่งผลถึงชีวิตปัจจุบันได้ แต่ทว่าเรื่องนี้ก็สอนให้เราคิดว่า แม้จะมีเคราะห์กรรมชีวิตก็ตาม แต่เรามีหนทาง มีวิธีการแก้ไขได้เสมอ หากได้รับคำสอนที่ดี ได้ครู อาจารย์ที่ดี ได้ที่พึ่งที่ดี ขอเพียงไม่สิ้นหวังที่จะสู้จนถึงที่สุด ชีวิตย่อมมีโอกาสเสมอ ที่จะพัฒนาดตนเองให้ก้าวข้ามพ้นอุปสรรคที่มีอยู่ 2) คติธรรมเรื่องศรัทธาหรือความเชื่อ (Fiath) ซึ่งนับเป็นหลักธรรมข้อแรก ในหลักธรรมทั้งหลายที่พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสไว้หลายหมวด ข้อแรกในอริยทรัพย์ 7 ข้อแรกในพละ 5 ข้อแรกในอินทรีย์ 5 ข้อแรกในเวสาร์ชชกรณธรรม 5 ข้อแรกในอริยวัฑฒิ ข้อแรกในสัทธรรม 7 หากมีศรัทธา (ศรัทธา) อย่างพราหมณ์บิดาของเด็กน้อยแรกเกิด พระพุทธองค์ทรงตรัสถามว่า “จะสามารถทำตามข้อแนะนำได้ไหม ถ้าหากแบบนี้ชีวิตลูกชายจะรอด” พราหมณ์มีความเชื่อว่า พระพุทธเจ้าช่วยตนเองได้ จึงรับว่าสามารถทำได้ เริ่มต้นที่เชื่อ หากเชื่อแล้วลงมือทำก็สำเร็จ ศรัทธายังประโยชน์ให้สำเร็จ

คติธรรมเรื่องความเชื่อหรือศรัทธาในอานุภาพของพระพุทธเจ้า อานุภาพของพระธรรม อานุภาพของพระสงฆ์ที่มีอานุภาพยิ่ง เมื่อเราเข้าถึงพระรัตนตรัยอย่างแท้จริง พระรัตนตรัยย่อมเป็นที่พึ่งได้อย่างอัศจรรย์ ดังพระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ในธัชคคสูตรว่า เมื่อภิกษุอยู่ในเรือนว่าง ไต้โคนไม้ ในป่าช้า หากเกิดความกลัว ขนพองสยองเกล้า ไม่เป็นอันบำเพ็ญเพียรทางจิตใด ๆ ได้ ให้น้อมใจระลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ โดยลำดับหรือระลึกถึงอย่างใดอย่างหนึ่งในสามประการนั้น อาการความกลัว ขนพองสยองเกล้า ย่อมหายไป คติธรรมความเชื่อมั่นในอานุภาพของพระธรรม หรือพระปริตรที่พระสงฆ์ได้สวดสาธยายรายล้อม ย่อมมีอานุภาพคุ้มครองชีวิตของบุคคลผู้มีศรัทธาอย่างมั่นคงได้ เพราะบทปริตรที่พระสงฆ์สาธยายนั้นส่วนใหญ่แล้ว เป็นพุทธดำรัสสอนหนึ่งมาจากเทพมหาลักษ์ได้น้อมถวายที่ภูเขาศิขุภูคือบพทอฏานาภิยสูตรหรืออฏานาภิยปริตร ท้าวจตุโลกบาล ประพันธ์ถวายพระพุทธองค์ เพื่อให้พุทธบริษัท 4 ได้สวดสาธยายในขณะที่อยู่ป่า หรือบำเพ็ญเพียรในถ้ำป่าภูเขา ป้องกันพญายักษ์และอมนุษย์ทั้งหลายมารบกวน จัดเป็นปาฏิหาริย์อย่างหนึ่งในปาฏิหาริย์ 3 เรื่องอายุวัฒนมกุมารพระพุทธองค์ทรงสอนไว้ว่าธรรมสี่ประการ (พร) คือ อายุ วัณณะ สุขะ พละ ย่อมมีแก่บุคคลที่อ่อนน้อมถ่อมตน กราบไหว้อยู่เป็นประจำและมีนิสัยที่เคารพนับถือผู้ที่เจริญกว่าทั้งวัยวุฒิ และธรรม 3) คติธรรมอันเกิดจากการปฏิบัติในพิธีสิบชะตา คือการทำกิจกรรมด้วยกายสามัคคี การได้ทำทาน รักษาศีล และทำจิตใจให้ผ่องใส เกิดปิติ ปราโมช ทำให้มีความสุขกายสุขใจ อาจกล่าวได้ว่า ได้ปฏิบัติกุศลกรรมบถ 10 ประการคือ กายกรรม 3 วจีกรรม 4 มโนกรรม 3 ได้ครบ

อภิปรายผล

หากจะกล่าวถึงหลักฐานอ้างอิงความเป็นมาของประเพณีสิบชะตาในพุทธศาสนาของล้านนา นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าหลักฐานเรื่องของอายุวัฒนมกุมารมีความสมบูรณ์ในเรื่องของรูปแบบ วิธีการ หลักการของพิธีสิบชะตาในพุทธศาสนาอย่างชัดเจนที่สุด และคติความเชื่อนี้ยังสืบต่อมาถึงความเชื่อองค์ความรู้รูปแบบ วิธีการของการสิบชะตาแบบล้านนาซึ่งมีรูปแบบโดยเฉพาะในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาดวงรัตน์ ลีตรตโน (กิจประภานนท์) (2550) ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของธัมมปทัฏฐกถาเรื่องอายุวัฒนมกุมารต่อประเพณีสิบชะตาของล้านนา เรื่องดังกล่าวนอกจากเป็นที่มาของพิธีสิบชะตาแล้ว ยังเป็นพิธีกรรม เป็นวิถีชีวิต เป็นการแสดงออกที่มีแบบแผนและเป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนา

ส่วนเรื่องของสามเณรตีสะนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นส่วนประกอบของพิธีการสืบทอดของล้านนาเท่านั้น แต่หาใช้รูปแบบพิธีกรรมเหมือนเรื่องอายุวัฒนมุขมารก็หาไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตาม อิทธิพลความเชื่อเรื่องสามเณรตีสละศิษย์ของพระสารีบุตรก็กลับมีอิทธิพลต่อคติความเชื่ออย่างมาก คือมีหลักการที่ว่า การสืบทอดแต่ละครั้ง เจ้าภาพหรือบุคคลที่จัดทำพิธีสืบทอดจะต้องไปหาซื้อปลาหน้าเขียงที่พ่อค้าแม่ค้าปลาชนิดต่าง ๆ ทำการฆ่าแล้วขาย หรือสัตว์ประเภทต่าง ๆ ที่จะเป็นไปเพื่อการฆ่าขายเนื้อหรือพิธีสืบทอดหมู่มาก (สืบทอดหลวง) นั้น ผู้ที่เข้าร่วมพิธีสืบทอดในแต่ละครั้งของหมู่บ้านหรือจัดที่วัดก็อาจนำปลาหรือสัตว์อื่น ๆ มาเข้าพิธี สืบทอดหลังจากเสร็จสิ้นพิธีแล้ว ก็นำสัตว์ไปปล่อยลงแม่น้ำลำธาร หากจะจัดเป็นรูปแบบพิธีการก็ไม่ใช่ ซึ่งพระครูศาสนกิจโกศล ได้เขียนไว้ในเรื่องประเพณีสืบทอดล้านนาไทยว่า “...สามเณรตีสละ ศิษย์ของพระสารีบุตรเมื่ออายุได้ 8 พระสารีบุตรเห็นหน้าสามเณรทราบได้ว่า สามเณรตีสละจะมรณภาพภายใน 7 วัน จึงบอกให้สามเณรได้ทราบถึงอายุตนจะไม่ยืนยาว ให้กลับบ้านเพื่อลาโยมพ่อโยมแม่ ขณะที่สามเณรเดินทางกลับบ้านนั้น ระหว่างได้พบเหตุการณ์ปลานานาชนิดขึ้นทูลนทราอยู่ในสระน้ำแห่งหนึ่งจากภาวะน้ำแล้งแห้งขอด จึงนำบาตรตักปลาทั้งหลายไปปล่อยในหนองน้ำที่น้ำสมบูรณ์ เมื่อเดินทางไปอีกก็พบอีเก้งตัวหนึ่ง ติดกับดักของนายพราน จึงได้ปล่อยปล่อยอีเก้งตัวนั้นออกจากกับดัก เมื่อเดินทางไปถึงบ้าน ก็ได้เล่าเรื่องราวที่ได้รับพยากรณ์จากพระสารีบุตรผู้อุปชฌาย์ให้โยมพ่อโยมแม่ญาติพี่น้องได้รับทราบ ต่างพากันเศร้าโศกเสียใจที่สามเณรจะมรณภาพภายใน 7 วัน แต่ทว่า เมื่อเวลาล่วงไป 7 วัน สามเณรกลับไม่มรณภาพ แต่มีใบหน้า สุขภาพ ผิวพรรณที่ผ่องใส พ่อแม่ญาติพี่น้องจึงนำสามเณรกลับไปพบพระสารีบุตรเถระ เล่าเรื่องเหล่านั้นให้พระสารีบุตรฟัง พระเถระจึงได้กล่าวถึงอานิสงส์ของการเมตตาต่อสัตว์และการปล่อยสัตว์”

ในหนังสือประชุมพระราชนิพนธ์ภาษาบาลีในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (มหาเถรสมาคม, 2547: 233) ทรงนิพนธ์เกี่ยวกับการปล่อยปลาและสัตว์ต่าง ๆ ไว้ว่า “...โปรดให้ซื้อสัตว์เป็นที่เขาจะพึงฆ่าเอาเนื้อเป็นอาหาร คือ ปลาบ้าง เป็ดบ้าง สุนัขบ้าง ไก่บ้าง ด้วยพระราชทรัพย์เป็นอันมากทีเดียว แล้วทรงปล่อยมันให้มันจากความถูกฆ่า ทั้ง 3 วันแหละ อันการซื้อสัตว์เป็นปล่อยนี้นั้น ท่านนับเป็น “ปาณทาน” การให้ชีวิต นับเป็นการสืบทอดแบบล้านนาโดยสมบูรณ์นั้นก็ยังไม่ได้ทีเดียว เช่นเดียวกันกับเรื่องที่ชาวยุทธชาวมุขมานั้นก็ยังไม่รู้รูปแบบพิธีการใด ๆ ชัดเจนเท่ากับเรื่องอายุวัฒนมุขมาร หากจะนับเรื่องของชาวยุทธชาวมุขมานเป็นส่วนหนึ่งของการสืบทอดแบบล้านนานั้นก็พอที่จะนับเข้าได้ในแง่ของการมีคติธรรมคำสอนเรื่องการให้อภัยทาน แต่อย่างไรก็ตาม เรื่องการไม่ฆ่าสัตว์ ทรมานสัตว์ ด้วยอาการต่าง ๆ พระพุทธเจ้าทรงตรัสรับรองไว้ในพระสูตรต้นตปิฎก จุฬกัมมวิภังคพระสูตรว่า “บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นสตรีก็ตาม เป็นผู้ไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งหลายด้วยฝ่ามือ ด้วยก้อนดิน ด้วยท่อนไม้ ด้วยคัสตรา (อาวุธ) เพราะกรรมนั้นที่เขาให้บริบูรณ์ ยึดมั่นปฏิบัติไว้อย่างนั้น หลังจากตายแล้ว เขาจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ หลังจากตายแล้ว ถ้าไม่ไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ในชาติใด ๆ เขาก็จะเป็นผู้มีโรคน้อย มีอายุยืน” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: 351)

สรุปและขอเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “ประเพณีสืบทอด: คติธรรมความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อสังคมล้านนาในจังหวัดเชียงราย” เป็นการศึกษาความเป็นมาของประเพณีสืบทอดที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา สรุปการศึกษาประเด็นที่ 1 ได้ว่าพิธีสืบทอดแบบล้านนาในจังหวัดเชียงรายนั้น มีข้อมูลที่วิเคราะห์จากเอกสารคัมภีร์

โบราณล้านนา คัมภีร์ชั้นนรรัตนทางพุทธศาสนา และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มีฐานความเชื่อของพิธีสืบชะตา 3 ประการ คือ 1. จากตำนานในคัมภีร์สืบชะตาโบราณ 2. จากเรื่องที่ชาวกุมาร และ 3. จากเรื่องอายุวัฒนมกุมาร แต่น้ำหนักของหลักฐานการประกอบพิธีกรรมที่มีรูปแบบ แบบแผน หลักการอย่างชัดเจนปรากฏอยู่ในเรื่องอายุวัฒนมกุมาร

ประเด็นที่ 2 ศึกษาอิทธิพลของประเพณีสืบชะตาที่มีต่อสังคมล้านนาในจังหวัดเชียงราย สรุปได้ว่าประเพณีสืบชะตามีอิทธิพลต่อสังคมคนล้านนาตอนบนและในจังหวัดเชียงรายนั่น มีอิทธิพลทางด้านความคิดเชิงบวก (สัมมาทิฐิ) แก่ปัจเจกบุคคลและสังคมอย่างฝังรากลึก และมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลสังคมล้านนามาทุกยุคทุกสมัย กล่าวคือ พิธีสืบชะตาได้แทรกซึมเข้าไปในระบบความเชื่อและวิถีชีวิตมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน ในคราวชีวิตมีความสุขและความทุกข์

และประเด็นที่ 3 คติธรรม ความเชื่อ และอิทธิพลพิธีสืบชะตาที่มีต่อสังคมล้านนาในจังหวัดเชียงราย สรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดมีความเชื่อในพุทธานุภาพ อัมมานุภาพ สังฆานุภาพ ตลอดถึงพระปริตรที่รจนาขึ้นโดยพระสงฆ์เถระชาวล้านนา พิธีสืบชะตาโดยทั้งหมดมีความเชื่อว่าเป็นพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์ มีผลต่อชีวิตคือ การมีอายุยืนยาว มีความโชคดี ความเจริญรุ่งเรือง โดยมีคติธรรมสอนใจเรื่องกรรมเป็นต้น ส่วนอิทธิพลของพิธีสืบชะตานั้น มีอิทธิพล 4 ด้านด้วยกัน คือ 1. อิทธิพลต่อปัจเจกบุคคล 2. อิทธิพลด้านสังคม 3. อิทธิพลด้านเศรษฐกิจ และ 4. อิทธิพลด้านวัฒนธรรม หากจะนับพิธีสืบชะตานั้นเป็นทรัพย์สินมรดกทางวัฒนธรรมแล้ว ก็จะเป็นทรัพย์สินมรดกทางวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาที่จับต้องไม่ได้ จัดเป็น Soft Power ทางวัฒนธรรมเชิงพุทธก็ว่าได้ เป็นทุนทางสังคมอย่างหนึ่งที่จะขับเคลื่อนมิติทั้ง 4 ประการนั้น ไปสู่ความสงบสุขในสังคม

1. ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า หน่วยงานทางพุทธศาสนาทั้งสำนักงานทางพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดเชียงราย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และ/หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีความสนใจเรื่องการสืบชะตา ประเพณีวัฒนธรรมแบบภาคเหนือตอนบนที่ถูกต้อง สามารถที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปต่อยอดเป็นทุนทางสังคมอันเกิดจากความเชื่อในพุทธศาสนาเรื่องนี้ ไปใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างขวัญกำลังใจ ได้นำไปเป็นเอกสารทางวิชาการอ้างอิง ค้นคว้าเพิ่มเติมได้หรือสามารถนำข้อมูลไปเขียนเป็นรูปเล่มหนังสือวิชาการทางวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาได้อีกเล่มหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

วิจัยเรื่องนี้ ผู้ที่มีความสนใจด้านคติธรรม ความเชื่อ อิทธิพล อานุภาพแห่งพระรัตนตรัย สามารถที่จะนำไปต่อยอดเป็นการวิจัย คือ

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องประเพณีสืบชะตาเกี่ยวกับสัตว์แม่น้ำและบ้านเมืองเมือง
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่องสัญลักษณ์ อัดลักษณ์ รูปแบบ พิธีสืบชะตาแบบล้านนา
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจและพิธีการสืบชะตาแบบล้านนา

รายการอ้างอิง

ชัยปถมพร ธนพัฒน์ปวงวัน. “จากเวียงเจ็ดลินถึงถิ่นล้านนา.” *เวียงเจ็ดลิน*. 8(1), 2561, 4.
พระครูศาสนกิจโกศล. “ประเพณีสืบชะตาล้านนาไทย.” ใน *อภิลักขิต น.พ. สมบัติ อินทรลาวัณย์*,
คณะเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์, 87. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ปอ, 2531.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 14. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539.
- พระมหาดวงรัตน์ ลีตรตโน (กิจประภาณนท์). “อิทธิพลของธัมมปทัฏฐกถาเรื่องอายุวัฒนกุมารต่อประเพณีสืบชะตาของลานนา.” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550.
- มหาเถรสมาคม. ประชุมพระราชบัญญัติภาษาบาลีในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2547.